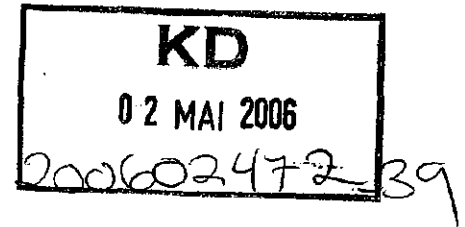

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 OSLO

Ny del II til Læreplanverket for Kunnskapsløftet - høring om utkast til "Prinsipper for opplæringen"

Generelt og om innledningen

Målet med "Prinsipper for opplæringen" bør være et dokument som med utgangspunkt i opplæringslova og forskrift til opplæringslova herunder læreplanverket, klargjør sammenhengen mellom generell del og læreplaner for fag. Innledningen til dokumentet bør derfor få tydeligere fram sammenhengen og helheten i læreplanverket som grunnlag for opplæringa. Læreplananalyse – der generell del, del II og læreplaner for fag sees som en helhet – må vektlegges som basis for den pedagogiske virksomheten. Utdanningsforbundet mener det ikke er nok at "Prinsipper for opplæringen" skal inngå i grunnlaget for å videreutvikle kvaliteten i grunnopplæringa og for systematisk vurdering av skole og lærebedrift. Hele læreplanverket må inngå i dette vurderingsgrunnlaget.

En konsekvens av dette er at del II bør preges av språket som brukes i læreplaner – dvs. si noe om hva opplæringa skal – og bare der det er strengt tatt nødvendig, vise til ansvaret til skoleeier, skolen og lærebedriften (lærestedet). Dette ansvaret er klargjort i lov og forskrift og omfatter også ansvaret for at hele læreplanverket (med del II) blir implementert i skole og lærebedrift. Andre punktum i første ledd i innledningen bør derfor erstattes med en setning som vektlegger læreplananalyse av helheten i læreplanverket som basis for den pedagogiske virksomheten.

Skolen som læringsfellesskap og tilpasset opplæring innenfor fellesskapet er grunnleggende elementer i fellesskolen. Skolen som læringsfellesskap må derfor få sterkere vekt i "Prinsipper for opplæringen". Det innebærer også at en må unngå formuleringer som kan føre til ensidig vekt på individualisering. Vi foreslår at siste punktum i andre ledd formuleres slik: "Samtidig skal skolen ta hensyn til elevenes forutsetninger, slik at alle skal kunne bidra i læringsfellesskapet og oppleve gleden ved å mestre og å nå sine mål".

Utdanningsforbundet mener det er viktig at skolen formidler både kunnskaper, ferdigheter og holdinger. Vi foreslår derfor følgende formulering i andre punktum, andre ledd: "Den skal formidle kunnskap, ferdigheter og holdninger, og utvikle elevenes identitet og selvstendighet i et inkluderende fellesskap."

Vi mener at innledningen bør ha med en kort avsnitt som understreker behovet for samarbeid mellom barnehage og skole og omtaler viktigheten av samarbeid mellom de ulike trinn i grunnopplæringa. Dette må komme i tillegg til omtalen under overskriften "Samarbeid med lokalsamfunnet" i slutten av høringsdokumentet.

Vi viser til at det i en fotnote i høringsbrevet signaliseres at del II vil omfatte prinsipper for opplæringa inkludert Læringsplakaten samt omtale av oppbygginga av og lokalt arbeid med læreplaner for fag og fag- og timefordelinga. Utdanningsdirektoratet har hatt ute på høring forslag til et eget kapittel om vurdering i læreplaner for Kunnskapsløftet med uttalefrist 01.12.2005. Utdanningsforbundet har gått sterkt inn for at Læreplan for kunnskapsløftet må synliggjøre det samlede vurderingsarbeidet ved også å omtale formativ vurdering. Vi viser til vår uttalelse i denne høringsrunden og forutsetter at omtalen av vurdering blir tatt inn i del II av Læreplanverket for Kunnskapsløftet

Utdanningsforbundet har registrert at departementet, i innledningen til den midlertidige utgaven av Læreplaner for Kunnskapsløftet (september 2005), legger opp til at skoleeier skal kunne fastsette lokale læreplaner i fagene som ramme for den enkelte skoles videre arbeid med planer for opplæringa. På bakgrunn av at læreplanene skal være et nasjonalt styringsverktøy og ønsket om profesjonell frihet for lærerne, har Utdanningsforbundet advart mot kommunale læreplaner. Vi mener at departementet i den endelige del II må klargjøre at lokalt arbeid med læreplaner er et ansvar for det profesjonelle nivået. Det kommunale nivået bør støtte opp under det lokale læreplanarbeidet gjennom veiledning og kompetanseutvikling.

Sosial og kulturell kompetanse

Utdanningsforbundet er tilfreds med at dette avsnittet legger vekt på sosialt fellesskap og "et læringsfellesskap der mangfoldet anerkjennes og respekteres." Vi mener imidlertid at det må komme bedre fram at læringsfellesskapet bidrar til at elevene kan være en ressurs for hverandre og dermed kan være med på å styrke læringsutbyttet.

Vi er enig i at opplæringa skal bidra til "utvikling av sosial tilhørighet og mestring av ulike roller i samfunns- og arbeidslivet og i fritiden." Sosial tilhørighet utvikles best gjennom tilhørighet til en klart definert og stabil gruppe medelever. Dette ble også påpekt av flertallet i Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomité under behandlingen av lovendingen der klassedelingstallet ble opphevet. Utdanningsforbundet mener at del II av læreplanen må få tydelige formuleringer som understreker betydningen av gruppetilhørigheten som forutsetning for sosial tilhørighet.

Det er positivt at skolen skal legge til rette for at elevene får kunnskaper om ulike kulturer og erfaring med et bredt spekter av kulturelle uttrykksformer. Utdanningsforbundet mener at omtalen av kulturell kompetanse må utvides. Det må legges større vekt på det flerkulturelle og opplevelse av kunst og kultur. Det må komme fram at felleskolen skal være en felleskulturell arena som ivaretar både kulturarven og blir en møteplass for det kulturelle mangfoldet. Opplæringa skal bidra til en positiv felles kulturutvikling, som også tar ansvar for egenarten til ulike kulturer.

Likestilling må også komme fram som en viktig del både av den sosiale og den kulturelle kompetansen. Det må legges vekt på at opplæringa skal gi mulighet for refleksjon over ulike holdninger til likestilling og at lærere og instruktører har et ansvar som rollemodeller også på dette området.

Det bør vurderes om en deling av avsnittet med egne overskrifter for sosial kompetanse og kulturell kompetanse kan gi en den nødvendige tydeliggjøringen av den kulturelle kompetansen.

Motivasjon for læring og læringsstrategier

Utdanningsforbundet er fornøyd med at avsnittet understreker at faglig trygge og inspirerende lærere og klargjøring av målene med læringsarbeidet er viktig for motivasjon og lærelyst.

Bruk av varierte og målrettede arbeidsmåter er viktig for motivasjon og lærelyst. Arbeidsmåtene må også passe til læringsmålene og lærestoffet. Bruken av uttrykkene ”varierte, tilpassede arbeidsmåter” og ”varierte og målrettede aktiviteter” er likevel ikke helt heldige. Det første uttrykket blir litt for upresist i forhold til at arbeidsmåtene må passe til læringsmålene og lærestoffet. Bruken av ordet aktiviteter i det andre uttrykket er uheldig fordi undersøkelser viser at det er mye variert aktivitet i skolen, men at det er for lite fokus på hvilket læringsutbytte en skal få av aktivitetene.

Det er bra at teksten understreker at vurdering og veiledning skal bidra til å styrke elevenes motivasjon for videre læring. Vi er enige i at relevante tilbakemeldinger og kyndig veiledning kan styrke motivasjonen. Omtalen av dette må i tillegg knyttes til arbeidet med undervisningsvurdering. Det må legges vekt på at vurdering skal gi støtte til og retning i læringsarbeidet i løpet av læringsprosessen.

Avsnittet om læringsstrategier må få en annen innfallsvinkel. Læringsstrategier er ikke bare – kanskje ikke en gang først og fremst – framgangsmåter og organisering. Det handler like mye om bevisste valg knyttet til hvordan en kan nå ulike læringsmål. Det bør komme med en understrekning av at det er viktig å jevnlig oppsummere det som er gjennomgått, og samtale om det som læres og om måten vil lærer på, og dermed skape bevissthet om læringsprosessen (metalæring).

Elevmedvirkning

Det er svært viktig at del II understreker at elevene skal utvikle kunnskaper om demokratiske prinsipper og institusjoner og få erfaring med ulike former for deltakelse og medvirkning i demokratiske prosesser. Omtalen av dette må knyttes til arbeid i skoledemokratiet både på gruppe- og skolenivå gjennom henvisninger til læreplanen om elevrådsarbeid i Kunnskapsløftet. Det må også komme fram at elevene skal delta aktivt i beslutninger som angår skolemiljøet, jf. opplæringslova kap. 9a.

Tilpasset opplæring og likeverdige muligheter

Vi viser til Bachmann og Haugs studie om ”Forskning om tilpasset opplæring”, der de blant annet peker på at tilpasset opplæring kan ha både en smal og en vid definisjon. Utdanningsforbundet mener det er nødvendig at del II av Læreplanverket for Kunnskapsløftet legger en vid forståelse av tilpasset opplæring til grunn. Det gjelder en prinsipiell tilnærming til all undervisning der skolen som læringsfellesskap og tilpasset opplæring innenfor fellesskapet vil være grunnleggende elementer, og ikke hovedvekt på organisering og differensiering av metode og innhold. Den smale definisjonen av tilpasset opplæring kan lett føre til en individualiserende og differensierende opplæring, som kan bli instrumentell.

Utdanningsforbundet mener at avsnittet ”Tilpasset opplæring og likeverdige muligheter” må skrives om med utgangspunkt i det brede perspektivet og settes i sammenheng med et inkluderende læringsmiljø. Siste punktum på s. 3 er et tydelig eksempel på en for snever innfallsvinkel til tilpasset opplæring. Progresjon er bare en side ved tilrettelegging og bruken av uttrykket

”kjennetegnes ved” antyder en oppfatning om at formale kategorier kan bruke som kriterier for om tilpasset opplæring finner sted eller ikke.

Lærernes og instruktørens kompetanse og rolle

Utdanningsforbundet støtter hovedinnholdet i departementets framstilling av ulike komponenter i lærere og instruktørers samlede kompetanse. Vi er fornøyd med vektleggingen av at lærere og instruktører må framstå som dyktige og engasjerte i sin undervisning med ansvar for å skape interesse og engasjement hos elevene. Det er positivt at det skal stilles klare forventninger til innsats og deltakelse i læringsarbeidet og at lærere og instruktører skal være tydelige ledere og forbilder for elevene. Vi er enig i at dette innebærer å skape forståelse for og tilslutning til formålene med opplæringa i lov, læreplan og andre forskrifter. Vi støtter en slik vektlegging av samfunnsmandatet til grunnopplæringa.

I andre avsnitt foreslår vi at uttrykket ”evne til å organisere arbeidet” erstattes med ”evne til å lede og tilrettelegge læringsarbeidet”.

Utdanningsforbundet er enig i at skolen og lærebedriften skal være lærende organisasjoner. Det er positivt at del II understreker betydningen av at lærere og instruktører skal kunne oppdatere og fornye sin faglige og pedagogiske kompetanse. Vi mener det er naturlig at dette avsnittet forankres i gjeldende lovverk ved at skoleeiers ansvar for kompetanseutvikling understrekes, jf. opplæringslova § 10-8. I siste punktum må det komme fram at oppdatering og fornyelse av kompetanse kan skje både gjennom etter- og videreutdanning og deltakelse i utviklingsarbeid.

Samarbeid med hjemmet

Utdanningsforbundet mener at omtalen av samarbeidet mellom skole og hjem må utvides og bli tydeligere. Samarbeidet mellom skole og hjem er sentralt både i forhold til å skape gode læringsvilkår for den enkelte og et godt læringsmiljø for gruppa. Skolen må både ta initiativ til og legge til rette for samarbeidet.

Samarbeidet skal foregå på ulike nivå: på skolenivå, rundt gruppa og om den enkelte elev. Felles for alle nivåene er at foresatte skal ha anledning til å delta i prosesser som angår deres barn på skolen og også kunne fremme fellesinteresser og medvirke til å skape et godt skolemiljø. Foresatte må ha reell mulighet til å påvirke beslutninger som fattes. Samtidig må det understrekes at det er lærernes oppgave som profesjonelle pedagoger å sørge for at læreplan og styringsdokumenter utgjør grunnlaget for samarbeidet.

Samarbeidet må basere seg på gjensidig tillit og respekt. Skolen må tydelig kommunisere sitt brede samfunnsmandat gitt gjennom læreplanverket. Det er viktig, men ikke tilstrekkelig, å gi informasjon om målene for opplæringa i fagene, hvordan opplæringa er lagt opp, hvilke arbeidsmåter som brukes og om vurdering av elevenes faglige utvikling. Hjemmet må også gi nødvendige opplysninger til skolen.

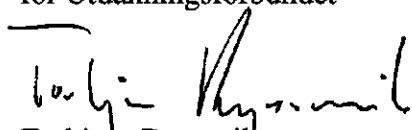
Samarbeid med lokalsamfunnet

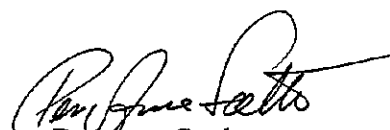
Samarbeidet mellom skole og lokalt arbeids- og samfunnsliv er greit beskrevet. Omtalen av samarbeid for å lette overgangen mellom de ulike trinnene i opplæringsløpet må bygges ut og konkretiseres.

Når det gjelder samarbeid og sammenheng mellom barnehage og grunnskole bør den ta utgangspunkt i omtalen av dette samarbeidet i ny rammeplan for barnehagen og tydeliggjøre grunnskolens forpliktelser på samme måte som det er gjort for barnehagen. Overgangen mellom barnetrinnet og ungdomstrinnet må også omtales. Rådgivningstjenestens viktige rolle og ansvar ved overgangen mellom grunnskole og videregående opplæring må komme fram.

Utdanningsforbundet mener det må tas inn et avsnitt om skolens samarbeid med andre instanser som arbeider med barn og ungdoms opplæring, utvikling og oppvekstmiljø. Det gjelder særlig samarbeidet med pedagogisk-psykologisk rådgivningstjeneste, barnevernet og barne- og ungdomspsykiatrien.

Med vennlig hilsen
for Utdanningsforbundet

Torbjørn Ryssevik
avdelingssjef

Per Arne Sæther
seinorkonsulent